KLÍČOVÉ TÉMA[1]
Článek 6 (trestní větev)
Vzdání se záruk spravedlivého procesu

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2025)

Úvod

Litera ani duch článku 6 Úmluvy nebrání tomu, aby se osoba z vlastní vůle výslovně nebo konkludentně vzdala práva na záruky spravedlivého procesu. Má-li však být vzdání se práva na účast na soudním řízení pro účely Úmluvy účinné, musí být učiněno jednoznačně a musí jej doprovázet minimální záruky odpovídající jeho významu. Kromě toho nesmí odporovat žádnému důležitému veřejnému zájmu (*Sejdovic proti Itálii* [velký senát], 2006, § 86; *Dijkhuizen proti Nizozemsku*, § 58, CZE).

Zásady vyplývající ze současné judikatury

- Soud přijal měřítko „vědomého a informovaného vzdání se práva“ (*Ibrahim a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2016, § 272, CZE).
- Tato norma vyžaduje, aby jakékoli vzdání se záruk (*Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015, § 100–102, CZE; *Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], 2017, § 115, CZE; *Pishchalnikov proti Rusku*, 2009, § 77):
  - bylo učiněno jednoznačně;
  - doprovázely minimální záruky odpovídající jeho významu;
  - bylo dobrovolné;
  - bylo učiněno na základě informované volby;
  - bylo jasné: je třeba, aby byla osoba schopna rozumně předvídat následky, které její jednání způsobí;
  - nebylo v rozporu s žádným důležitým veřejným zájmem.
- Některá práva podle článku 6 vyžadují přísné dodržení měřítek vztahujících se na vzdání se práva, která byla stanovena v judikatuře Soudu. Zejména vzdání se práva vyslýchat svědka, které je jedním ze základních práv uvedených v čl. 6 odst. 3, jež představují pojem spravedlivého procesu, vyžaduje takové přísné dodržení (*Murtazaliyeva proti Rusku* [velký senát], 2018, § 118, CZE).
- Stejně tak právo na obhájce, které je dalším základním právem tvořícím pojem spravedlivého procesu podle článku 6 Úmluvy, vyžaduje zvláštní ochranu „vědomého a informovaného vzdání se práva“ (*Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015, § 101, CZE). To však neznamená, že se stěžovatel může platně vzdát práva na přístup k obhájci pouze

[1] Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva. Tento překlad, včetně doplnění odkazů na české překlady rozhodnutí nebo jejich shrnutí, byl pořízen Ministerstvem spravedlnosti České republiky na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Norway grants

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

za přítomnosti právního zástupce (*Fariz Ahmadov proti Ázerbájdžánu*, 2021, § 50–55).

- Tato zvláštní ochrana znamená zejména níže uvedené záruky:
  - podezřelé osoby musí být informovány o svých právech, včetně práva na přístup k obhájci (*Ibrahim a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2016, § 272, CZE);
  - informace o tomto právu musí být poskytnuta neprodleně po zadržení (*Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], 2017, § 118, CZE);
  - vzdání se práva na obhájce podpisem předtištěného textu „právníka nevyžaduji“ při absenci příslušných procesních záruk je sporné (*Bozkaya proti Turecku*, 2017, § 48; naproti tomu *Sklyar proti Rusku*, 2017, § 22–25);
  - pokud stěžovatel trpí mentálním postižením, nestačí pro platné zproštění povinnosti poskytnout informace o právu na advokáta pouze na předtištěných formulářích formulovaných složitým způsobem s odkazem na vnitrostátní právní předpisy (*Krpelík proti České republice*, 2025, § 79–88, CZE);
  - předchozí vzdání se práva, i když bylo platně učiněno, se nepovažuje nadále za platné, pokud stěžovatel následně výslovně o obhájce požádal (*Artur Parkhomenko proti Ukrajině*, 2017, § 81);
  - vzdání se práva není platné, pokud byl stěžovatel vystaven ze strany policie špatnému zacházení (*Turbylev proti Rusku*, 2015, § 96);
  - vnitrostátní soudy přesvědčivě přezkoumají a prokáží okolnosti související se vzdáním se práva na přístup k právnímu obhájci (*Türk proti Turecku*, 2017, § 53–54);
  - abstinenční příznaky představují formu zranitelnosti, která může zpochybnit platnost vzdání se práva na advokáta a která ukládá vnitrostátním soudům povinnost zjistit, zda bylo vzdání se tohoto práva navzdory této zranitelnosti dobrovolné (*Bogdan proti Ukrajině*, 2024, § 57–69 a 75, CZE).
- Pokud vzdání se práva na přístup k obhájci splňuje standard „vědomého a informovaného vzdání se práva“, není podle judikatury Soudu důvod pochybovat o celkové spravedlnosti trestního řízení vedeného proti stěžovateli (*Šarkienė proti Litvě* (rozhodnutí), 2017, § 38; *Sklyar proti Rusku*, 2017, § 26).
- Soud rovněž podotkl, že jednání o vině a trestu v trestním řízení má v podstatě za následek vzdání se řady procesních práv (*Navalnyy a Ofitserov proti Rusku*, 2016, § 100). Je však třeba, aby u každého rozhodnutí o schválení dohody o vině a trestu byly splněny níže uvedené podmínky (*Natsvlishvili a Togonidze proti Gruzii*, 2014, § 91–92):
  - stěžovatel musí dohodu přijmout s plným vědomím skutkových okolností a právní kvalifikace a skutečně dobrovolně;
  - obsah dohody a to, zda byla uzavřena mezi stranami spravedlivým způsobem, musí soud dostatečně přezkoumat.
- Vzdání se záruk má zvláštní význam rovněž v případech týkajících se soudních řízení konaných v nepřítomnosti. V této souvislosti Soud rozhodl, že jde o odepření spravedlnosti, pokud osoba odsouzená v nepřítomnosti nemůže následně dosáhnout toho, aby soud znovu rozhodl o důvodnosti obvinění, a to jak po právní, tak po skutkové stránce, pokud nebylo prokázáno, že se vzdala svého práva dostavit se k soudu a hájit se nebo že měla v úmyslu se soudnímu řízení vyhýbat (*Sejdovic proti Itálii* [velký senát], 2006, § 82).
- Ve věci *Pfeifer a Plankl proti Rakousku*, 1992, § 39, Soud ponechal otevřenou otázku, zda se obviněný může vzdát institucionálních záruk článku 6 § 1 (tj. práva na nezávislý a nestranný

soud zřízený zákonem), a dospěl k závěru, že i kdyby se těchto práv bylo možné vzdát, v daném případě nebylo takové vzdání se platné (viz také *Dāvidsons a Savins proti Lotyšsku*, 2016, § 51–52).

Významné příklady

- *Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015, CZE – týkající se práva na přístup k obhájci podle vlastního výběru;
- *Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], 2017, CZE – týkající se práva na přístup k obhájci;
- *Medenica proti Švýcarsku*, 2001 – týkající se soudních řízení konaných v nepřítomnosti obžalovaného;
- *Natsvlishvili a Togonidze proti Gruzii*, 2014 – týkající se jednání o dohodě o vině a trestu.

Shrnutí obecných zásad

- Obecné zásady: *Sejdovic proti Itálii* [velký senát], 2006, § 86;
- Obecné zásady k právu na obhájce: *Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015, § 100–102, CZE; Simeonovi proti *Bulharsku* [velký senát], 2017, § 115, CZE;
- Obecné zásady pro dohody o vině a trestu: *Navalnyy a Ofitserov proti Rusku*, 2016, § 100;
- Obecné zásady soudního řízení konaného v nepřítomnosti obžalovaného: *Sanader proti Chorvatsku*, 2015, § 72–74.

Související (ale odlišná) témata

Situace podobné vzdání se práva:

- Existují případy, které zahrnují okolnosti podobné vzdání se práva, ale které jsou spíše posuzovány na základě merita stížnosti na spravedlivý proces podle článku 6, pokud je to v daném případě vhodné. Viz například *Naviede proti Spojenému království* (rozhodnutí), 1999, týkající se zneužívajícího chování stěžovatele v souvislosti s právní pomocí, která mu byla poskytnuta; *Smailagić proti Chorvatsku* (rozhodnutí), 2015, týkající se toho, že stěžovatel nevyužil účinné a dostupné mechanismy pro vyloučení soudců z řízení, a v kontextu občanskoprávní větve *Mutu a Pechstein proti Švýcarsku*, 2018, § 96, CZE, týkající se rozhodčích soudů.

Vzdání se práva podle ostatních článků úmluvy

Článek 3 Úmluvy:

- Ve věci *Pocasovschi a Mihaila proti Moldavsku a Rusku*, 2018, § 61, Soud s odkazem na absolutní povahu článku 3 (viz například *Muršić proti Chorvatsku* [velký senát], 2016, § 96, CZE), nepřijal argumentaci vlády žalovaného státu, že stěžovatele, kteří byli zbaveni svobody, a tedy v moci orgánů, lze považovat za osoby, které se platně vzdaly svého práva na přiměřené podmínky vazby.

Článek 5 Úmluvy:

- Soud rozhodl, že právo na svobodu je ve smyslu Úmluvy v „demokratické společnosti“ příliš důležité na to, aby osoba přišla o ochranu podle Úmluvy pouze z toho důvodu, že se

dobrovolně nechá vzít do vazby. Zadržování může být v rozporu s článkem 5, i když s ním dotyčná osoba souhlasila (*De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii*, 1971, § 65; *Storck proti Německu*, 2005, § 75, CZE). Soud tedy neshledal skutečnost, že stěžovatel sám požádal o uvalení domácího vězení a nenapadl soudní rozhodnutí, kterými bylo toto opatření nařízeno, za vzdání se práva na svobodu podle článku 5 (*Buzadji proti Moldavsku* [velký senát], 2016, § 106–110).

Ostatní odkazy

Ostatní klíčová témata:

- Přístup k obhájci, CZE
- Rozhodčí řízení (občanskoprávní větev článku 6), CZE
- Vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy/dodržení čtyřměsíční lhůty (předčasné projevy viny)
- Presumpce neviny, CZE

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Zásadní případy:

- *Sejdovic proti Itálii* [velký senát], č. 56581/00, § 86, 1. března 2006 (porušení článku 6 odst. 1);
- *Murtazaliyeva proti Rusku* [velký senát], č. 36658/05, 18. prosince 2018, § 118 (stížnost týkající se nepřítomnosti relevantního svědka nepřijatelná – zjevně neopodstatněná).

  CZE

Ostatní případy podle článku 6:

- *Pfeifer a Plankl proti Rakousku*, č. 10802/84, 25. února 1992 (porušení čl. 6 odst. 1);
- *Naviede proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 38072/97, 7. září 1999 (nepřijatelnost – zjevná neopodstatněnost);
- *Medenica proti Švýcarsku*, č. 20491/92, 14. června 2001 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Pishchalnikov proti Rusku*, č. 7025/04, § 77, 24. září 2009 (porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Natsvlishvili a Togonidze proti Gruzii*, č. 9043/05, § 91–92, 29. dubna 2014 (výňatky) (neporušení článku 6 odst. 1);
- *Sanader proti Chorvatsku*, č. 66408/12, 12. února 2015 (porušení čl. 6 odst. 1);
- *Turbylev proti Rusku*, č. 4722/09, 6. října 2015 (porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm.c));
- *Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], č. 25703/11, §100–102, 20. října 2015 (porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm.c));

  CZE
- *Smailagić proti Chorvatsku* (rozhodnutí), č. 77707/13, 10. listopadu 2015 (nepřijatelnost – zjevná neopodstatněnost);
- *Dāvidsons a Savins proti Lotyšsku*, č. 17574/07 a 25235/07, 7. ledna 2016 (neporušení článku 6 ve vztahu k prvnímu stěžovateli a porušení článku 6 ve vztahu ke druhému stěžovateli);
- *Navalnyy a Ofitserov proti Rusku*, č. 46632/13 a 28671/14, 23. února 2016 (porušení čl. 6 odst. 1);
- *Ibrahim a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], č. 50541/08 a 3 další, § 272, 13. září 2016 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c) ve vztahu k prvním třem stěžovatelům; porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c) ve vztahu ke čtvrtému stěžovateli);

  CZE
- *Artur Parkhomenko proti Ukrajině*, č. 40464/05, 16. února 2017 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], č. 21980/04, 12. května 2017 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));

  CZE
- *Šarkienė proti Litvě* (rozhodnutí), č. 51760/10, 27. června 2017 (nepřijatelnost – zjevná neopodstatněnost);
- *Sklyar proti Rusku*, č. 45498/11, §22–26, 18. července 2017 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));

- *Bozkaya proti Turecku*, č. 46661/09, §48, 5. září 2017 (porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Türk proti Turecku*, č. 22744/07, 5. září 2017 (porušení článku 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Mutu a Pechstein proti Švýcarsku*, č. 40575/10 a 67474/10, 2. října 2018 (neporušení čl. 6 odst. 1, pokud jde o stížnosti stěžovatelů na nedostatek nezávislosti a nestrannosti Rozhodčího soudu pro sport; porušení čl. 6 odst. 1 ve vztahu k druhému stěžovateli z důvodu neprovedení veřejného jednání před Rozhodčím soudem pro sport);

  CZE
- *Fariz Ahmadov proti Ázerbájdžánu*, č. 40321/07, 14. ledna 2021 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Dijkhuizen proti Nizozemsku*, č. 61591/16, 8. června 2021 (neporušení článku 6);

  CZE
- *Bogdan proti Ukrajině*, č. 3016/16, 8. února 2024 (porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));

  CZE
- *Kezerashvili proti Gruzii*, č. 11027/22, 5. prosince 2024 (neporušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c));
- *Krpelík proti České republice*, č. 23963/21, 12. června 2025 (porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c)).

  CZE

Vzdání se podle ostatních článků:

Článek 3:

- *Muršić proti Chorvatsku* [velký senát], č. 7334/13, 20. října 2016 (porušení článku 3 pro jedno období zbavení svobody; neporušení ve vztahu k dalším obdobím);

  CZE
- *Pocasovschi a Mihaila proti Moldavsku a Rusku*, č. 1089/09, 29. května 2018 (porušení článku 3).

Článek 5:

- *De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii*, č. 2832/66 a 2 další, 18. června 1971 (neporušení čl. 5 odst. 1; porušení čl. 5 odst. 4 v tom, že stěžovatelé neměli před soudem k dispozici žádný opravný prostředek proti rozhodnutím nařizujícím jejich zadržení; neporušení čl. 5 odst. 4 z důvodu zamítnutí žádostí o propuštění);
- *Storck proti Německu,* č. 61603/00, 16. června 2005 (porušení čl. 5 odst. 1 v jednom období a neporušení v jiném období);

  CZE
- *Buzadji proti Moldavsku* [velký senát], č. 23755/07, 5. července 2016 (porušení čl. 5 odst. 3).